

raci, pokud s ní Malá stránka soutěžila, stále varována, aby neupouštěla od své bdělosti vůči světu.

Ovšem, Malá stránka nemohla Jednotě posloužit v opačném směru, tam totiž, kde Bratří potřebovali oproštění od zbytků záslužnictví a vůbec osvobozujícího slova, že jejich první péčí nemá být vlastní spasení a obava o ně, nýbrž v celé jasnosti služba vůli Boží a snaha proniknout křesťanskou společností zásadami plynoucími z evangelia. Bratrská rada, odpovědnosti za svět raději uhýbat než v ní vítat příležitost ke službě Bohu, zůstává spodním tónem všech zpráv určených držitelům světské moci, i když v nich nacházíme tolik podnětů pro revisi soudobých řádů veřejného života, pro revisi, která plyne z vyvýšení zákona Božího nad zákon lidský, a tak prakticky podřívá feudalismus ve prospěch svobody a rovnosti všech lidí.

Určitost ve vyznání zachovala, ba zvýšila nová Jednota v postoji k těm, kdo stáli o její duchovní vedení, ale neodvažovali se k ní přihlásit veřejně. Po jistém zakolísání, které se zračí v usnesení sněmu z r. 1498 [směřoval k trpělivému vedení takových, až by poznali nutnost plného členství] usouzeno 1503 bez výhrad, „aby každý v Jednotě byl zjevný a ne tajný“. A stalo se to v situaci, kdy Jednotě po delším klidu zahrozilo pronásledování.

[VII]

Růst pod tlakem nepřátel

JEDNOTA ROSTLA počtem údů i sborů tak, že její odpůrci odhadovali kolem r. 1500 počet Bratří na sto tisíc. Odhad přehnaný asi desateronásobně — zřejmě v úmyslu zesílit volání po zákroku proti pikartství tak nebezpečně rozmohlému — svědčí o významu, jaký byl Jednotě přikládán od nepřátel, jichž jí

nechybělo nikdy. Byli to katolíci i mnozí podobojí, mezi obojími především kněží, podráždění soutěží Bratří i zahanbujícím příkladem jejich chudých a obětavě věrných duchovních správců. Nevůle proti Bratrům byla však silná i v lidu i ve šlechtě, zvláště tam, kde byli Bratří známi spíše z pověr o nich šířených než z osobního styku. Tam, kde je znali, nacházeli naopak panské příznivce i mezi katolíky, navyklými již na náboženskou snášlivost dlouholetým soužitím se stranou podobojí a střízlivě oceňujícími solidnost bratrských poddaných. Tak Vilém z Pernštejna, přední pán český s hojnými statky i na Moravě, ušlechtilý charakter, Jan ze Šelnberka, v druhém manželství choť boleslavské paní Jany z Krajku, ač katolíci, Jednotu chránili. Naproti tomu vyrůstal Bratrům vlivný nepřítel ve skupině *katolických šlechticů a literátů* [a zároveň církevních hodnostářů i královských úředníků] z řad *humanistů*. Školenci v Itálii spojovali humanismus s oddaností k římské církvi, která jejich zálibám přála a podporovala je udílením církevních obročí. Prostota Bratří, jejich troufalost hledat pravdu samostatně bez ohledu na odborníky povolané k tomu úřadem, jejich nedbání o vyšší klasické vzdělání v jazycích odpuzovalo humanisty, v jejichž očích byli svévolnými nevzdělanci a kacíři. Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic mezi českou šlechtou, Dr Augustin Kásebrod z Olomouce, člen uherské královské kanceláře, varadínský biskup Jan Filipec mohou být jmenováni jako zvláště činní zástupci této skupiny protivníků Bratří, k nimž v říjnu 1502 na několik let přibyla nová manželka krále Vladislava Anna de Foix-Candale, žena energická a bigotně katolická, velmi zaujatá proti českému „kacířství“ vůbec.

Kdo se postaví za Jednotu proti tomuto náporu? Uvidíme, že se tu osvědčí její neustrašené vedení s B. Lukášem v čele, jenž bude věrně podporován svými druhy v Úzké radě. Vynoří se nám z neznáma prostí kněží, věrní ve svém poslání do důsledků. A poznáme „obecné Bratry“ jako uvědomělé údy Jednoty, kteří neustoupí ani před hranicí. Přitom nepůjde o lidi, kteří by se chtěli honosit mučednickým heroismem. Budou prostě stát na svém místě a půjdou, kam jim ukáže povinnost vyznavačů. Ani